

Evelyn Waugh (1903-1966) este considerat unul din trei cei mai mari scriitori englezi ai secolului XX. A fost al doilea fiu al lui Arthur Waugh, editor și critic literar, și frate al lui Alec Waugh, romancier. A studiat la Colegiul Hertford, Oxford. A debutat în 1928, cu o lucrare despre viața lui Dante Gabriel Rosetti, și cu primul rău roman, *Declin și prăbușire*. Au urmat rapid alte romane (*Vile Bodies*, 1930, *Black Mischief*, 1932, *A Handful of Dust*, 1934 și *Scoop*, 1938). A vizitat mare parte din Europa, Orientul Apropiat, Africa și America tropicală, publicând de asemenea cărți de călătorie. În 1964 a publicat ultima sa carte, *A Little Learning*, primul volum din ceea ce se dorea a fi o autobiografie completă.

Evelyn
Waugh

Declin și prăbușire

Traducere
din limba engleză
de Petre Solomon

EDITURA
ART

CUPRINS

PRELUDIU 7

PARTEA ÎNȚÂI

Capitolul I Vocația	17
Capitolul II <i>Castelul Llanabba</i>	24
Capitolul III <i>Povestea căpitanului Grimes</i>	31
Capitolul IV <i>Povestea domnului Prendergast</i>	38
Capitolul V <i>Disciplina</i>	43
Capitolul VI <i>Conduită</i>	52
Capitolul VII <i>Philbrick</i>	60
Capitolul VIII <i>Sporturile</i>	76
Capitolul IX <i>Sporturile (continuare)</i>	97
Capitolul X <i>Post Mortem</i>	106
Capitolul XI <i>Philbrick (continuare)</i>	114
Capitolul XII <i>Agonia căpitanului Grimes</i>	120
Capitolul XIII <i>Moartea unui dascăl de școală publică</i>	133

PARTEA A DOUA

Capitolul I <i>Joia Regelui</i>	149
Capitolul II <i>Interludiu în Belgravia</i>	158
Capitolul III <i>Pervigilium Veneris</i>	161
Capitolul IV <i>Învierea</i>	180

Capitolul V *Compania de distracții*

latino-americană 187

 Capitolul VI *O piedică în calea pregătirilor de nuntă* 193

PARTEA A TREIA

 Capitolul I *Nu orice zid de piatră e o închisoare...* 209

Capitolul II *Experimentele Lucas-Dockery* 225

Capitolul III *Moartea unui cleric modern* 232

Capitolul IV ...iar drugi de fier nu-nseamnă o cușcă 243

Capitolul V *Sfârșitul unui dascăl de școală publică* 257

Capitolul VI *Moartea lui Paul Pennyfeather* 262

Capitolul VII *Învierea* 269

EPILOG 278

PARTEA A DOUA

 Capitolul I *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul II *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul III *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul IV *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul V *Unul din cei patru emigranți evrei*

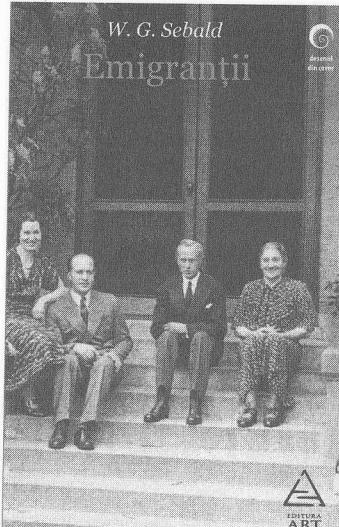
Capitolul VI *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul VII *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul VIII *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul IX *Unul din cei patru emigranți evrei*

Capitolul X *Unul din cei patru emigranți evrei*

W.G. Sebald
Emigranții

Traducere din limba germană de Alexandru Al. Șahighian

paperback
288 p
120x205

E posibil ca, la o primă privire, volumul acesta să pară doar o carte care documentează viețile a patru emigranți evrei din secolul XX. Însă, pe nesimțite, pe măsură ce proza lui Sebald începe să le spună poveștile, cu precizie și aproape ca într-un vis, cele patru narăriuni ajung să se topească toate într-o copleșitoare evocare a exilului și a pierderii.

„Sebald este o ființă rară: un stilist inimitabil ce dă naștere unor propoziții extraordinare care, asemenea cristalelor, au capacitatea de a refracta și în același timp de a augmenta înțelesurile.“ *Booklist*

„*Emigranții* este unul dintre acele lucruri minunate și însășimântătoare: o capodoperă unică.“ *Chicago Tribune*

„Unul dintre cei mai inovatori scriitori ai sfârșitului de secol XX. E ca și cum spiritul Europei ruinate ar fi vorbit prin el.“ *The Guardian*

CAPITOLUL I

Vocatia

— Vasăzică, eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i? spuse tutorele lui Paul Pennyfeather. Mulțumește-i Domnului că l-a cruțat pe sărmanul tău tată de această rușine. Asta-i tot ce pot să-ti spun.

În Onslow Square se așternu tăcerea, între-
ruptă doar de melodia lui Gilbert și Sullivan¹,
cântată de gramofonul din micul budoar tran-
dafiriu al fiicei tutorelui, care locuia la etaj.

— Fiică-mea nu trebuie să afle nimic despre povestea asta, adăugă tutorele.

Si, după o altă pauză, continuă:

— Ei bine, cunoști clauzele testamentului tată-lui tău. A lăsat suma de cinci mii de lire, care o să-ți revină în întregime în ziua când vei împlini douăzeci și unu de ani, dobânda urmând să fie consacrată educației tale. Dacă nu mă-nșel, vei împlini vîrsta aceasta de azi în unsprezece luni. În cazul când educația ta s-ar încheia înainte de termenul prevăzut, tatăl tău m-a autorizat să-ți refuz suma dacă aş aprecia ca nesatisfăcător felul tău de viață. Nu cred că aş fi demn de încredere cu care m-a investit sărmanul tău tată, dacă,

¹ William Gilbert (1836–1911) și Arthur Sullivan (1842–1900), autorii unor faimoase opere comice.

În actualele împrejurări, aş continua să-ţi dau bani. De asemenea, eşti cel mai în măsură să-ţi dai seama că mi-ar fi cu neputință să-ţi permit să locuieşti sub același acoperiș cu fiica mea.

— Bine, dar ce-o să se întâmple cu mine? întrebă Paul.

— Cred că ar trebui să-ţi găseşti o slujbă, răspunse tutorele său, îngândurat. E cel mai bun mijloc de a-ţi scoate din cap gândurile necurate.

— Ce fel de slujbă?

— O muncă simplă, temeinică și sănătoasă. Ai dus o viață prea ferită de griji, Paul. Poate că eu sunt de vină. O să-ţi prindă nespus de bine să cunoşti puțin realitatea, să priveşti lucrurile în fată, să vezi viața aşa cum e. Ce zici?

Şi tutorele își aprinse un nou trabuc.

— N-am, oare, dreptul la niciun ban? întrebă Paul.

— La absolut niciunul, dragul meu băiat, răspunse tutorele, pe un ton destul de vesel...

În primăvara aceea, fiica tutorelui își făcu două rochii noi de seară: împodobită cu ele, se logodi cu un tinerel bine-crescut, de la Departamentul Lucrărilor Publice.

— Eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i? spuse domnul Levy, de la agenția „Church and Gargoyle“, care procura locuri în învățământ. Nu cred că-i bine să pomenim despre asta. De fapt, nici nu mi-ai spus nimic, oficial. Noi numim asta „educație întreruptă din motive personale“, pricepi?

Şi, ridicând receptorul, întrebă:

— Domnule Samson, avem vreun post disponibil pentru o persoană de sex bărbătesc din categoria „educație întreruptă“... În regulă! Adu-o aici, te rog... cred că avem exact ceea ce-ți trebuie dumitale, adăugă domnul Levy, întorcându-se din nou spre Paul.

Un Tânăr aduse o hârtie.

— Ce spui de asta?

Paul citi hârtia:

Ofertă de serviciu confidențială.

Augustus Fagan, Esq., Ph. D., castelul Llanabba, North Wales, are urgentă nevoie de Tânăr profesor să predea literaturile clasice și cea engleză la nivel universitar, precum și matematicile, germana și franceza, ca materii secundare. Experiența pedagogică este esențială, ca și stăpânirea la perfecție a sporturilor.

Categoria școlii: *școală*.

Salariul oferit: *120 lire cu drept de reședință.*

Răspundeți prompt, dar cu precauție (adresa de pe plic: Esq. Ph. D.), adăugând copii după referințe și fotografii, dacă le socotiți recomandabile, și menționând că ați aflat prin noi de acest post vacant.

— S-ar putea să ţi se potrivească perfect, spuse domnul Levy.

— Dar nu știu o boabă nemetește, n-am pic de experiență pedagogică, n-am niciun fel de referințe și nu știu să joc crichet.

— N-are rost să fii prea modest, spuse domnul Levy. E de mirare câte materii poate preda un om, când încearcă. Păi, chiar în trimestrul

trecut am trimis la una dintre principalele noastre școli publice, în calitate de profesor de științe, pe un om care nu călcase niciodată într-un laborator. Venise la noi să ceară lecții particulare de muzică. Acum se descurcă foarte bine, cred. Și-apoi, dr. Fagan nu se poate aștepta la *toate* pentru salariul pe care-l oferă. Între noi fie vorba, Llanabba nu se bucură de o faimă prea grozavă. Vezi dumneata, noi clasificăm școlile în patru categorii: „școală superioară“, „școală de prim-rang“, „școală bună“ și „școală“. Sincer vorbind, „școală“ pur și simplu e destul de rău. Cred că vei socoti foarte convenabil acest post. După câte știu, nu există decât alți doi candidați, iar unul dintre ei este complet surd, săracul de el!

A doua zi Paul se duse la agenția „Church and Gargoyle“ să-l vadă pe dr. Fagan. Nu trebui să aștepte mult: dr. Fagan sosise înaintea lui și-i interoga pe ceilalți candidați. Peste câteva minute domnul Levy îl conduse pe Paul în încăpere, îl prezentă lui Fagan și-i lăsa singuri.

— Un examen foarte istovitor, spuse dr. Fagan. Sunt convins că-i un Tânăr foarte drăguț, dar n-am reușit să-l fac să înțeleagă nimic din tot ce i-am spus. Dumneata mă auzi deslușit?

— Perfect.

— Bine. Atunci, să trecem la treabă.

Paul îl privea cu sfială peste masă. Dr. Fagan era foarte înalt, foarte bătrân și foarte bine îmbrăcat; avea niște ochi cufundați în orbite, iar

sprâncenele-i negre erau acoperite de smocuri dese de păr alb. Avea un cap foarte lung, care se legăna ușor în timp ce vorbea; vocea lui avea o mie de modulații, ca și cum ar fi luat, cândva, lecții de elocință; mâinile îi erau foarte păroase, iar degetele răsucite ca niște gheare.

— După câte înțeleg, n-ai deloc experiență.

— Da, sir, mă tem că n-am.

— Asta e în multe privințe avantajos. Prea repede se capătă tonul profesional și se pierde viziunea. Firește, însă, trebuie să fim practici. Eu ofer un salariu de o sută și douăzeci de lire, dar numai unui om cu experiență. Am aici scrisoarea unui Tânăr care posedă o diplomă în silvicultură. Ar vrea să câștige pe seama ei încă zece lire pe an, dar eu am nevoie de viziune, nu de diplome, domnule Pennyfeather. Înțeleg, de asemenea, că ai părăsit cam brusc universitatea. Ia spune-mi, din ce pricină?

Asta era întrebarea de care se temuse Paul și la care, conform educației primite, se hotărâse să răspundă sincer:

— Am fost eliminat pentru comportare indecentă, sir.

— Zău? Chiar așa? N-am să-ți cer amănunte. Practic meseria de dascăl de îndeajuns de multă vreme ca să știu că nimeni nu o îmbrățișează fără a avea un motiv foarte temeinic, pe care-l ascunde cu grija. Dar, ca să fim încă o dată practici, domnule Pennyfeather, nu prea îmi pot permite să plătesc o sută douăzeci de lire unui om care-a fost eliminat pentru comportare indecentă. Ce-ar fi să-ți dăm, pentru început, un salariu de nouăzeci de lire pe an? Trebuie să mă

Întorc la Llanabba chiar în astă seară. Mai rămân săse săptămâni până la încheierea trimestrului, și am pierdut pe nepregătite un profesor. Te aştept mâine seară. Există un tren excelent care pleacă pe la zece, din gara Euston. Cred că-o să-ți placă slujba – adăugă el, visător – vei constata că școala mea are la temelie un ideal, idealul slujirii aproapelui și al camaraderiei. Mulți dintre băieți provin din familiile cele mai distinse. În trimestrul acesta a venit la noi și micul lord Tangent – știi, fiul contelui de Circumference. E un băiat tare drăguț! Cam împrăștiat, firește, ca toată familia lui, dar plin de personalitate!

Dr. Fagan oftă adânc și continuă:

— Aș vrea să pot spune același lucru despre personalul meu. Între noi fie vorba, Pennyfeather, cred că va trebui să mă descotorosesc de Grimes cât mai curând cu putință. Nu are o pregătire bună, iar băieții observă asta. Cât despre predecesorul dumitale, era un Tânăr foarte agreabil. Mi-a părut rău că a trebuit să mă despart de el. Dar avea obiceiul să se întoarcă la orice oră din noapte, cu motocicleta, trezindu-mi fetele din somn. Mai avea un obicei – să împrumute bani de la băieți, sume destul de mari, spre supărarea părinților. Am fost nevoit să-l dau afară... Totuși, mi-a părut foarte rău. Avea personalitate!

Dr. Fagan se ridică, își potrivi pălăria într-un unghi de mare distincție și-și puse o mănușă.

— La revedere, dragul meu Pennyfeather. Cred, ba chiar sunt convins, că vom colabora perfect. Simt întotdeauna asemenea lucruri.

— La revedere, sir, spuse Paul.

— Cinci la sută din nouăzeci de lire înseamnă patru lire și zece șilingi, rosti domnul Levy, jovial. Poți plăti chiar acum sau la primirea salariului pentru primul trimestru. Dacă plătești acum, beneficiezi de o reducere de 15 la sută. Ar fi trei lire, săse șilingi și săse pence.

— Vă plătesc când o să-mi încasez leafa, spuse Paul.

— Cum dorești. Sunt foarte bucuros că ţi-am putut fi de folos.

Castelul Llanabba

Castelul Llanabba se înfățișează sub două aspecte complet diferite, după cum te apropii de el dinspre Bangor sau dinspre litoral. Văzut din spate, arată ca o enormă casă de țară, cu foarte multe ferestre și o terasă, la care se adaugă un sir întreg de sere și acoperișurile a nenumărate bucătării, pierdute printre copaci. Din față însă – adică din partea pe care-o vezi când vii dinspre gara Llanabba – e o clădire cu un formidabil aspect feudal: înainte de a ajunge la intrare treci pe sub un zid crenelat, lung de cel puțin o milă, iar porțile, încununate cu turnuri și foișoare, sunt împodobite cu animale heraldice și prevăzute cu un pod mobil. Dincolo de ele, la capătul unei alei, se înalță castelul, un model de fortăreață medievală inexpugnabilă.

Explicația acestui izbitor contrast e destul de simplă. Pe vremea crizei de bumbac, care-a lovit manufacturile textile prin 1860, casa Llanabba era în stăpânirea unui fabricant prosper din Lancashire. Nevasta acestuia nu putea să se împace cu gândul că lucrătorii mor de foame; în cele din urmă, pentru a-i ajuta, a organizat, împreună cu fiicele ei, un mic bazar, care n-a avut însă rezultate prea substanțiale. Soțul ei,

care-i citise pe economiștii liberali, nu concepea să plătească fără să primească ceva în schimb, în consecință, principiul „egoismului luminat” și-a găsit un domeniu de aplicare. A fost instalată în parc o tabără de lucrători, iar aceștia au fost puși să împrejmuiască parcul cu ziduri și să împodo-bească fațada casei cu blocuri mari de piatră aduse de la o carieră din apropiere. La terminarea războiului cu America, lucrătorii s-au reîntors în fabricile lor, iar casa Llanabba a devenit castelul Llanabba, grație unui sir de lucrări plătitе foarte ieftin.

Venind dinspre gară într-un mic taxi, Paul nu putu să vadă decât foarte puțin din toate astea. Era aproape întuneric pe alei, iar înăuntru întuneric de-a binelea.

— Sunt domnul Pennyfeather, i se adresă el valetului. Am venit aici ca profesor.

— Da, răsunse valetul, știu tot despre dumneavoastră. Poftim pe-aici.

Străbătură un sir de coridoare întunecoase, îmbâcsite cu toate mirosurile oribile ale școlii, până când ajunseră la o ușă luminată puternic.

— Aici, vă rog. E sala comună¹.

Și spunând acestea, valetul se pierdu în întuneric.

Paul aruncă o privire în jur. Nu era o sală prea încăpătoare. Până și el își dădea seama de asta, deși toată viața trăise doar în încăperi strâmte.

— Mă întreb căte persoane or fi locuind aici, își spuse el, și, năpădit de teamă, numără și sprezece pipe într-un rastel aşezat lângă cămin.

¹ Camera în care se retrag la Oxford, după-masă, studenții și profesorii.

Respect Două robe atârnau într-un cârlig din spatele ușii. Într-un colț se vedea câteva crose de golf, un baston, o umbrelă și două puști miniaturale. Deasupra căminului se zărea un avizier de postav verde acoperit cu liste, iar pe masă, o mașină de scris. Într-un dulăpior se aflau niște manuale foarte vechi și câteva caiete noi. Mai erau în încăpere o pompă de bicicletă, două fotolii, un scaun cu spătar, o sticlă umplută pe jumătate cu vin de porto trezit, o mănușă de box, o pălărie de fetru, un *Daily News* din ajun și un pachet de curățitoare de pipă.

Paul se așeză, amărât, pe scaunul cu spătar.

Deodată auzi o bătaie în ușă, și un băiețăș intră în încăpere.

— A! exclamă băiețășul, privindu-l întă pe Paul.

— Bună, spuse acesta.

— Îl căutam pe căpitanul Grimes.

— Aha! făcu Paul.

Băiatul continua să-l privească întă, cu un interes pătrunzător impersonal.

— Presupun că sunteți noul profesor.

— Da. Mă numesc Pennyfeather.

Băiețășul izbucni într-un râs strident.

— E grozav de amuzant! spuse el și ieși.

În curând ușa se deschise din nou, și alți doi băieți priviră înăuntru. După ce chicotiră câteva clipe, dispărură.

În cursul următoarei jumătăți de oră șase sau șapte băieți veniră sub diferite preTEXTE și se zgâiră la Paul.

Apoi se auzi un clopoțel, urmat de un zgomot infernal, în care parcă se distingeau fluierături

și pași care alergau. Ușa se deschise, și un omuleț foarte scund, în vîrstă de vreo treizeci de ani, intră în sala comună. Făcuse zgromot pentru că avea un picior de lemn. Avea mustăcioară roșcată și început de chelie.

— Bună!

— Bună! răspunse Paul.

— Sunt căpitanul Grimes, adăugă nou-venitul. Apoi, către cineva de afară:

— Intră.

Un alt băiat intră în încăpere.

— Pentru ce fluieri, când îți-am spus să încetezi?

— Păi, toți ceilalți fluierau, răspunse băiatul.

— Ce-are a face una cu alta? întrebă Grimes.

— Cred că are, zise băiatul.

— Vei transcrie o sută de rânduri! Iar data viitoare să știi că te bat, ține minte! exclamă Grimes. Cu ăsta, adăugă el agitând bastonul în aer.

— Nu doare cine știe ce, spuse băiatul și ieși.

— Nu există disciplină în școala asta! mărâi Grimes și ieși la rându-i.

„Mă întreb dacă o să-mi placă munca de profesor“, își spuse Paul.

În curând, un alt individ, ceva mai în vîrstă, intră în încăpere.

— Bună!

— Bună! răspunse Paul.

— Mă numesc Prendergast. Bei puțin porto?

— Cu plăcere, mulțumesc.

— Din păcate, nu-i decât un pahar.

— A, nu face nimic.

— Ți-ai putea aduce din dormitor păhăruțul pentru spălat pe dinți.

— Nu știi unde-i dormitorul.